

NOVINÁRSKE TECHNIKY V TVORIVOM PROCESÉ KOMUNIKÁTU

ŠTEFAN VELAS

K l ú č o v é s l o v á: tvorivý novinársky proces prejavu – fázy a časti – etapa zbierania faktov – novinárske techniky

Celkový kontext žurnalistického komunikátu

Žurnalistika je špecifická kreatívna duševno-praktická činnosť, ktorá operatívne a autenticky odráža aktuálne dianie vo forme žurnalistických celkov, utváraných z častí a tie sa verejne a v masovom rozsahu šíria medzi adresátmi.

Predstavuje osobitný informačný systém. Ten sa skladá z klasických i nových prostriedkov a môžeme ho charakterizovať ako diferencovanú jednotu. Na základe zákonitostí svojho vývoja sa čím ďalej tým viac vydeľuje od iných príbuzných informačných systémov. V modernej spoločnosti má výlučné postavenie pri informovaní o aktuálnej vrstve spoločenskej skutočnosti.

Aj žurnalistická komunikácia má spoločné základné črty s komunikáciou vôbec a spoločenskou zvlášť, lebo v nej ide o oznamovanie nových výsledkov poznávania o meniacom sa spoločenskom prostredí, ktoré sú upotrebitelné v spoločenskej praxi – pri jeho osvojovaní a pôsobení naň. Samotná žurnalistická komunikácia tvorí súčasť spoločenskej komunikácie, v ktorej sa vydeľuje ako osobitný podsystem masovej komunikácie, kde sa obsahy šíria prostredníctvom výkonných technických prostriedkov (knižná, filmová, hudobná, v niektorých prípadoch i výtvarná produkcia, video, Internet a iné), a má i rovnaké poslanie ako medzifudská komunikácia vôbec – oznamovať, hodnotiť a navzájom na seba pôsobiť.

V takýchto kontextoch vidíme aj žurnalistickú komunikáciu a žurnalistiku, ktorá ju realizuje. Žurnalistickú činnosť chápeme ako proces, ktorý sa skladá z jednotlivých fáz a tie z častí, cieľavedome smerujúci k tvorbe komunikátov a ich súborov (lebo to je najlepší spôsob ako v celistvosti, na základe výberu odrážať mnohorakú spoločenskú skutočnosť). Preto hovoríme o fázach žurnalistiky: prípravnej a tvorivej s rovinou prejavu a súboru (čísla, relácie), výrobnnej, rozšírenia a pôsobenia. Juraj Vojtek novinársku tvorbu spája s redigovaním a pomocne ju člení na tieto fázy:

1. vyhľadávanie a výber (selekcia) aktuálnych javov spoločenskej reality,
2. výber (selekcia) novinárskych a nenovinárskych prejavov,
3. apretácia a adjustácia vybraných novinárskych a nenovinárskych prejavov,
4. tvorba obsahovo a formovo vyváženej makety novinárskeho celku,
5. získavanie čitateľských ohlasov na vydaný novinársky celok (najskôr na jeho jednotlivosti) ako jedno z východísk na tvorbu nového celku.¹

Jednotlivé fázy a časti tvorby novinárskeho prejavu môžeme znázorniť graficky (grafy 1, 2).

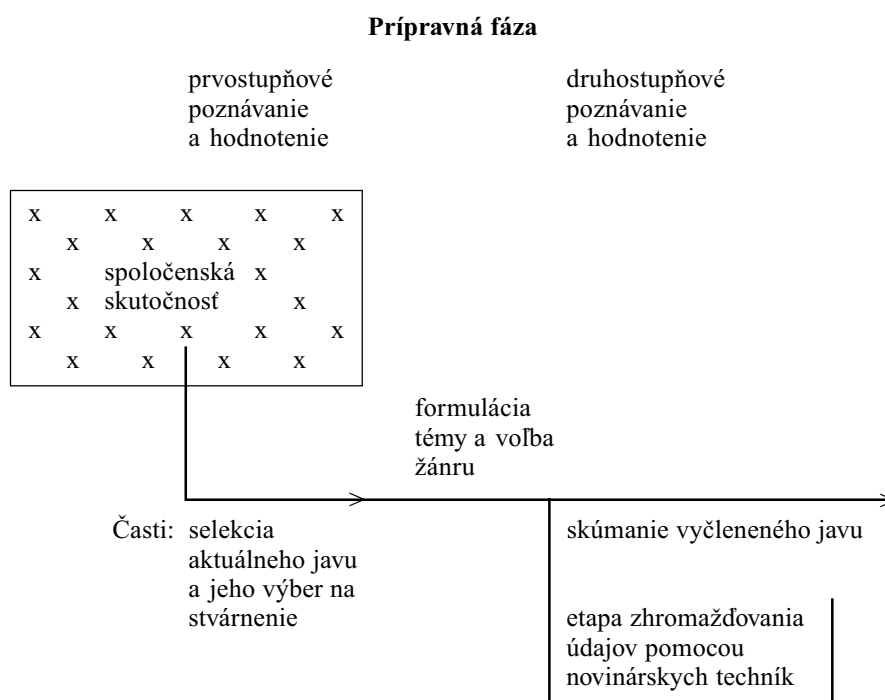
1 VOJTEK, J.: Úvod do organizácie redakčnej práce a redigovania. Bratislava, UK 1995, s. 125.

Vlastný obsah a podstatu tvorivej žurnalistickej činnosti tvorí príprava a samotná tvorba celkov a ich častí. Tvorba prejavov sa uskutočňuje v kontinuite s tvorbou celkov a tvoria ich základné jednotky.

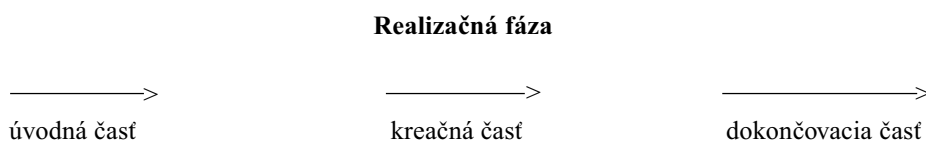
Prípravná fáza je celá založená na prvostupňovom a druhostupňovom poznávaní a hodnotení. Pod prvostupňovým poznávaním a hodnotením rozumieme dosiahnutú úroveň jednotlivca i redakčného kolektívu v čase selekcie javu a jeho výberu, druhostupňové poznávanie a hodnotenie je už zamerané na vyčlenený jav a má priniesť nové výsledky, ktoré sú pre adresáta potrebné a zaujímavé a uspokojujú jeho informačnú potrebu. Prípravná fáza tvorby prejavu sa uzatvára poznáním a hodnotením pravdy o vyčlenenom jave. Po prípravnej fáze nasleduje vlastná kreácia prejavu.

Na selekcii javov a ich výbere, ako aj voľbe témy a žánru sa podieľa aj riadiaca zložka redakcie tým, že odobruje návrh redaktora, inšpiruje ho alebo mu dáva príkaz. Môže to byť aj redakcia ako celok v prípadoch, keď sa kolektívne posudzuje skladba

Graf 1: Tvorivý novinársky proces prejavu

Graf 2: Tvorivý novinársky proces prejavu

a obsah pripravovaného čísla alebo relácie (v denníkoch a týždenníkoch na dennej alebo týždennej porade). Poznávanie a hodnotenie vyčleného javu absolvuje novinár už sám (ojedinele vo dvojici alebo v tíme), avšak hotový prejav je zaradený do čísla alebo relácie opäť so súhlasom riadiacej zložky. Je to tiež jedna zo stránok individuálneho a kolektívneho charakteru novinárskej činnosti.

Pri ďalšom postupe, spravidla sa to ukáže už v etape zbierania podkladov, sa môže naša voľba témy (alebo i riadiacej štruktúry a kolektívu) ukázať ako správna, prípadne sme nútení robiť menšie alebo väčšie korekcie, ba ak sa pôvodný odhad nepotvrdí, všetky predchádzajúce operácie zrušiť a začať odznova. Rovnako môžeme spresniť žáner, resp. voliť inú alternatívu.

Prípravná fáza má tieto časti: selekcia aktuálneho javu a jeho výber na stvárnenie, formulácia témy a voľba žánru a skúmanie vyčleného javu.

Na začiatku tretej časti stojí dôležitá etapa zhromažďovania faktov do množiny pomocou novinárskych techník a ňou sa otvára zamerané poznávanie a hodnotenie. Javy spoločenskej skutočnosti selektujeme na základe kritéria aktuálnosti. Ide pritom o klasifikačnú analýzu, ktorá nám umožňuje vybrať jav na stvárnenie a ďalej formulovať tému a voliť žáner.

Na úplné vykreslenie tvorivého novinárskeho procesu ešte uveďme, že aj kreačná fáza má tri časti: úvodnú, vlastnú kreačnú i dokončovaciu a aj prípravná, aj kreačná fáza sa vyznačujú vysokým stupňom kreativity tak ako samotná žurnalistika.

Náčrt novinárskych techník

Techniky novinárskej práce slúžia na zbieranie podkladov. V žurnalistike sú podobné ako v príbuzných profesiách, osobitne vo výskume. Nie sú však natoľko rozvinuté a v žurnalistike sa z viacerých príčin nedá postupovať rovnako precízne, a teda aj zdĺhavo. Ako sme už povedali, vyčlenený jav skúma spravidla sám novinár, ktorého limituje čas, ohraničený uzávierkou čísla alebo relácie. Musí však pracovať rýchlo a presne a pritom neraz skúma nové a nepoznané.

Techniky novinárskej práce sú súčasťou širšieho komplexu – metodík novinárskej práce. Táto problematika je podrobne rozpracovaná najmä vo vzdelávaní a výchove, kde Ján Grác takto vidí vzájomnú skĺbenosť podnetov, spôsobov, postupov, metodík a metód a ich hierarchiu: podnet je základným komponentom pôsobenia a tvorí primárnu jednotku metódy, ktorá stojí najvyššie. Integráciou viacerých podnetov vznikajú spôsoby. Nad nimi stoja postupy ako súhrn charakteristických spôsobov pôsobenia. Vyššie nad nimi stoja metodiky ako logická integrácia spôsobov, ktoré k sebe patria podľa svojho charakteru a stimulačných možností. Rozlišuje tiež medzi metodikou a metódou a každá metóda je podľa neho charakteristická určitými špecifickými a len jej vlastnými metodikami.²

Podobnosť žurnalistiky a výchovnej a vzdelávacej činnosti je prinajmenšom v tom, že tiež prichádza s mnohými podnetmi, volí určité spôsoby stvárňovania látky a postupy, ktoré sa integrujú do metodiky a tú zastrešuje metóda, i keď otázka, či

2 GRÁC, J.: Psychologicko-metodologické aspekty analýzy výchovného pôsobenia možnosti riešenia problémov dnešného človeka viac výchovou ako vzdelávaním. In: Acta psychologica tyrnavensia 1-1996. Zborník. Trnava, Trnavská univerzita 1996, s. 57.

žurnalistika má vlastnú metódu alebo si len na svoje potreby adaptuje metódu vedy a umenia, zostáva stále otvorená.

Poznáme tieto techniky novinárskej práce: pozorovanie, experiment, anketu, rozhovor, exploatačnú (dokumentárnu) techniku a za osobitnú techniku ešte považujeme inštitucionalizované formy získavania informácií. Na ilustráciu uveďme ich stručnú charakteristiku.

Pozorovanie charakterizujeme ako zámerné, plánovité a cieľavedomé sledovanie a skúmanie javov, jednotlivcov a skupín pomocou zraku (pripúšťa sa aj použitie fotoaparátu alebo kamery). Výhodou tejto techniky je, že umožňuje získať nesporné a pôvodné fakty a dosahuje sa ňou vysoký stupeň objektívnosti. V žurnalistike má nezaštupiteľné miesto (pri sledovaní športových zápolení, kultúrnych predstavení, politických podujatí či dôležitých udalostí). Rozoznávame pozorovanie operatívne a pripravené, zúčastnené a nezúčastnené, zjavné a utajené a podľa miesta – v laboratórnych podmienkach a v teréne.

Experiment slúži na skúmanie určitých javov tým, že na ne aktívne pôsobíme a podľa zámeru a zvoleného cieľa vytvárame presne určené podmienky a sledujeme zmeny, ku ktorým dochádza. Vychádza z dlhodobej ľudskej praxe a skúsenosti a je kritériom poznania. Od pozorovania sa líši tým, že pri ňom ide o aktívne pôsobenie na objekt. Slúži na potvrdenie a overenie hypotéz a teórií. Pri skúmaní spoločenských javov sa stretávame s veľkým množstvom činiteľov a nie je ľahké zistiť, ako ich ovplyvňujeme. Novinár i redakcia tu majú obmedzené možnosti, experiment by sa však mal cieľavedome využívať. Novinár môže byť svedkom experimentu (v laboratóriu, teréne), môže ho sám realizovať, napríklad zisťovať statočnosť ľudí, ochotu pomôcť, overovať si ich správanie za určitých okolností, vytvárať určité situácie. V žurnalistickej činnosti sa tiež stretávame s prirodzeným experimentom – ako je účinok rôznych politických i ekonomických opatrení aj závažných udalostí – i retrospektívnym experimentom, keď skúmame príčiny, ktoré k nemu viedli, a analyzujeme dôsledky a zmeny, ktoré priniesol. Pre prácu redakcie má osobitný význam spoločenský experiment, pomocou ktorého sa snaží vyvolať aktivitu adresátov v určitom smere.

Anketa nám umožňuje zistiť názor vybraných jednotlivcov, skupín alebo verejnosti na aktuálny jav celospoločenského významu na základe odpovedí na otázku. Dôležitá je pri nej veľkosť vzorky, s ktorou pracujeme, a spôsob jej výberu (zámerný, nezámerný), aby výsledky zodpovedali skutočnosti a mali všeobecnú platnosť. Môže slúžiť i na zisťovanie názorov na obsah a zloženie čísla alebo štruktúru vysielania v rozhlase a televízii. Spracované výsledky sa môžu uplatniť v komunikáte a sú cenné tým, že sú pôvodné. Anketa nachádza uplatnenie aj ako novinársky žáner. Z hľadiska spôsobu jej realizácie rozlišujeme anketu priamu a nepriamu (telefonickú, novinovú, poštovú, pomocou faxu).

Rozhovor slúži na získavanie informácií od iných osôb vo forme odpovedí na otázky, ktoré kladieme priamo. Môžeme ho označiť za jednu z najdôležitejších a často uplatňovaných techník. Poznáme tieto druhy rozhovoru: operatívny, pripravený, štandardizovaný, pološtandardizovaný, hĺbkový, individuálny (má dôverný charakter), náhodný, skrytý (partner nevie, s kým sa rozpráva), skupinový a panelový.

Pri štandardizovanom rozhovore novinár zaznamenáva odpovede na tie isté otázky v dotazníku, pri pološtandardizovanom kladie ešte doplňujúce otázky. Umožňuje získavať pôvodné údaje a má blízko k ankete. Pomocou neho zisťujeme okolnosti mimoriad-

nej udalosti, spoločenskú situáciu a podmienky života v mieste. V našej žurnalistike je zriedkavý. Hĺbkový rozhovor smeruje k podrobnostiam a detailom, aby sme mohli odkryť skryté súvislosti a podstatu. Panelový rozhovor sa uskutočňuje s tou istou skupinou po určitom čase a umožňuje nám poznať nové skutočnosti alebo posun v názoroch.

Rozhovor poznáme i ako samostatný novinársky žáner alebo jeho časti sú funkčne včlenené do iných žánrov (reportáž).

Každý druh rozhovoru má svoje zvláštnosti a podstatné pri ňom je, aby zdroj bol výdatný a spoľahlivý a vedeli sme správne klásť otázky.

Exploatačná (dokumentárna) technika sa používa na získavanie informácií, ktoré sú fixované v tlačnom alebo rukopisnom texte, na magnetofónovej páske, fotografii, filme či videu. K dokumentom rátame i komunikáty v prostriedkoch masovej komunikácie. V niektorých prípadoch sa táto technika uplatňuje v novinárskej činnosti ako jediná, často v zahraničnopolitickej oblasti. Dokumenty môžeme klasifikovať podľa viacerých kritérií: spôsobu fixácie, cieľového zamerania, stupňa personifikácie, dokumentárnosti, bezprostrednosti odrazu.

Pri práci s dokumentmi máme na zreteli najmä stupeň ich hodnovernosti, situáciu, v ktorej vznikli, a aký mali alebo majú zámer a cieľ.

Inštitucionalizované formy toku informácií umožňujú prisun informácií od vedúcich osobností, z dôležitých inštitúcií, politických strán, hospodárskej a spoločenskej sféry, zväčša s cieľom ich publikovať. Poznáme tieto formy inštitucionalizovaného toku informácií: tlačová konferencia, tlačová beseda, brífing a pressfoyer, exkurzia a tematický zájazd. Dodržiavajú sa pri nich určité zásady. Novinár by pri nich mal mať na pamäti, s akým zámerom sa mu informácie poskytujú a čomu majú slúžiť.

Pri zbere informácií platí zásada, že množina faktov má byť dostatočne početná a fakty majú byť správne. Preto pri ich zhromažďovaní kombinujeme viaceré techniky, prísne ich klasifikujeme a triedime, aby sa do množiny nedostal nesprávny fakt a nedopustili sme sa chyby.

Spravidla už pri získavaní informácií a najmä niektorých technikách (pozorovanie) sa uplatňuje zmyslové poznávanie a hodnotenie. V priebehu tejto etapy a predovšetkým po nej naň nadväzuje myslenie, lebo len myslením môžeme na základe faktov odhaliť skryté stránky vyčleneného javu, poznať v ňom reťaz príčin a následkov, zložitý komplex vzťahov, oddeliť podstatné od nepodstatného, vonkajšie od vnútorného a poznať podstatu a smer vývoja.

Fakty skúmame pomocou logicko-pojmových postupov – analýzy a syntézy, indukcie a dedukcie, abstrakcie a konkretizácie a ich jednotlivé stupne používame podľa toho, ako dôkladne chceme vyčlenený jav poznať.

Tieto postupy sú najlepšie prepracované vo vede.

Pri zobrazovaní sa v žurnalistike uplatňuje v adaptovanej forme i umelecká metóda (reportáž, črta). Kým pri logicko-pojmových postupoch poznanie smeruje k zhrnutiu a zovšeobecneniu, s výnimkou od abstrakcie ku konkretizácii, v umeleckej metóde sa poznanie a hodnotenie konkretizuje na jednotlivom (a to má spoločné s postupom abstrakcie a konkretizácie) so znakmi typického (deje, osudy, prostredie) prostredníctvom výmyslu a umeleckých obrazov. V žurnalistike tento proces typizácie prebieha tak, že znaky typického hľadá na reálne existujúcom v skutočnom živote.

V tejto fáze tvorby je prvoradá hĺbka poznania, kvalita myslenia, správnosť hodnotenia a originalita myšlienky. Pri zobrazovaní je dôležitý výber typu. A v tvorivej fáze je to pôsobivé podanie.

Novinárske techniky v praxi

Za pomoci študentov katedry žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave sme urobili v bratislavských redakciách tlače, rozhlasu a televízie prieskum medzi novinármi o používaní novinárskych techník pri zbieraní podkladov v prípravnej fáze tvorby. Prevažovali redakcie novín a časopisov. Súbor pozostával zo 61 novinárov. Z nich tvorili dve tretiny muži (40) a tretinu ženy (21). Čo sa týka dĺžky zamestnania, najsilnejšie bola zastúpená kategória nad desať rokov (37), prax od jedného do päť rokov mali dvanásť a od päť do desať rokov deväť. Môžeme teda predpokladať, že výsledky zodpovedajú viac novinárom s väčšími skúsenosťami.

Náš záujem sa pochopiteľne najviac sústreďoval na odpovede o používaní novinárskych techník. Dotazník mal štyri otázky, tri z nich sa ich dotýkali priamo:

1. *Ktorú z novinárskych techník používate pri zbieraní informácií najčastejšie?*
2. *S ktorou ju ešte najčastejšie kombinujete?*
3. *Ktorá z nich vám umožňuje získať najcennejšie fakty?*

Štvrtá otázka sa týkala zdroja informácií a chceli sme ňou zistiť, či sa novinári vo svojej práci opierajú o osobné zdroje a nie sú odkázaní len na tlačové agentúry, inštitucionalizovaný tok informácií alebo komunikáty v iných prostriedkoch masovej komunikácie či iných informačných systémov.

4. *Máte osobné zdroje informácií?*

Pri prvej otázke mali novinári označiť najpoužívanejšiu techniku spomedzi piatich: pozorovanie, experiment, anketu, rozhovor, dokumentárnu techniku alebo inštitucionalizovaný tok informácií.

I keď sme otázky formulovali jednoznačne a čakali sme aj jednoznačné odpovede, prekvapením bolo, že opýtaní vo viacerých prípadoch uviedli ako najčastejšie používanú nie jednu techniku, ale ako rovnocennú i ďalšiu alebo aj viaceré techniky, a podobne odpovedali aj na druhú otázku o kombinovaní techník a takisto na tretiu: zisťovali sme ňou, ktorá technika im umožňuje získať najcennejšie fakty.

Podľa výsledkov odpovedí najčastejšie používanou technikou pri získavaní informácií je rozhovor a za ňu sa aj vo všeobecnosti považuje. Za takú ho označilo 21 novinárov (35 percent) a ako rovnocennú ešte s inou alebo inými ďalších 22 novinárov (36 percent).

S ďalšou ako rovnocennou technikou používa rozhovor 9 novinárov, s dvoma 9, s tromi 4 novinári. Rovnocenne s inštitucionalizovaným tokom informácií sa rozhovor nachádza 14-krát, pozorovaním 12- a dokumentárnou technikou 11-krát.

Vcelku rovnako sa uplatňujú ďalšie tri techniky ako najčastejšie používané – pozorovanie, inštitucionalizovaný tok informácií a dokumentárna technika, ibaže ako výlučné ich novinári používajú menej a častejšie s inými technikami.

Pozorovanie samotné za najčastejšie používanú techniku označili štyria (6,5 percenta), s ďalšími technikami pätnásť novinári (24,5 percenta) a celkom sa vyskytuje 19-krát. S ďalšou technikou ho používa 5 novinárov, dvoma 6, tromi 4 novinári. Ako rovnocennú s rozhovorom ju používa 12 opýtaných, inštitucionalizovaným tokom informácií 10 a dokumentárnou technikou 7 opýtaných.

Inštitucionalizovaný tok informácií za najčastejšie používanú techniku označili traja (4,9 percenta) a s ďalšou alebo ďalšími šesťnásť (26,2 percenta) – s jednou 5, dvoma 7, tromi 4 novinári. Vedno s rozhovorom sa vyskytuje 15-krát, pozorovaním 10- a dokumentárnou technikou 8-krát.

Dokumentárnu techniku ako najčastejšiu používa 6 novinárov (9,8 percenta) a s ďalšou či ďalšími 13 (21,3 percenta), s jednou 4, dvoma 5, tromi 4, s rozhovorom 11, pozorovaním 7 a inštitucionalizovaným tokom informácií 8 novinárov.

Prekvapujúco nízko sa umiestnil experiment ako najčastejšie používaná technika: za takú ju označili iba dvaja novinári (3,3 percenta) a anketa má z tohto pohľadu celkom zanedbateľné miesto, lebo ju najčastejšie nepoužíva ani jeden z celého súboru.

Jeden zo súboru na túto otázku neodpovedal.

Na druhú otázku o kombinovaní techník boli odpovede takéto. Najčastejšie používanú techniku kombinujú s dokumentárnou technikou – dvanásť (19,6 percenta) a s ďalšími 9 (14,7 percenta), jednou 6, dvoma 1, tromi 2 novinári. Spolu s dokumentárnou technikou používa rozhovor 5 novinárov, pozorovanie 5 a inštitucionalizovaný tok informácií 3 novinári.

S pozorovaním kombinujú najčastejšie používanú techniku desiat (16,3 percenta) a pozorovanie s ďalšími technikami deviat (14,7 percenta), jednou 5, dvoma 2 a tromi 2 novinári. Najčastejšie pritom siahajú po inštitucionalizovanom toku informácií (7), dokumentárnej technike (5) a rozhovore (3).

Rozhovor kombinujú s najčastejšie používanou technikou ôsmi (13,1 percenta) a zároveň s ďalšími technikami siedmi (11,4 percenta), jednou 4, dvoma 1, tromi 2 novinári. Na prvom mieste je dokumentárna technika (5), po nej inštitucionalizovaný tok informácií (4) a pozorovanie (3), ktoré kombinujú s rozhovorom.

S inštitucionalizovaným tokom informácií kombinuje najčastejšie používanú techniku 8 novinárov (13,1 percenta) a zároveň aj ďalšie techniky súčasne používa 9 (14,7 percenta), jednu 5, dve 2, tri 2 novinári. Pri ďalšom kombinovaní techník najčastejšie siahajú po pozorovaní (7), rozhovore (4), dokumentárnej technike (3) a experimente (1).

S experimentom najčastejšie používanú techniku kombinujú traja (4,9 percenta) a experiment s ďalšou technikou – inštitucionalizovaným tokom informácií – jeden novinár.

Piat (5) novinárov na druhú otázku neodpovedali.

Pri odpovedi na tretiu otázku, ktorá technika im umožňuje získať najcennejšie fakty, 28 novinárov (45,9 percenta) sa vyslovilo za rozhovor, a z tohto hľadiska za rovnocennú s ním považuje 10 novinárov (16,3 percenta) ešte ďalšiu techniku a traja 2 techniky. Dokumentárna technika zaujíma takéto postavenie v 5 prípadoch, pozorovanie v 4 a inštitucionalizovaný tok informácií v 3 prípadoch.

Dokumentárnu techniku považuje za najvýdatnejšiu 14 novinárov (22,9 percenta) a 6 označilo za rovnocennú popri nej i ďalšiu techniku (9,8 percenta) – jednu 3 a tiež traja 2 techniky – a z ich pohľadu má takéto postavenie rozhovor (5) a inštitucionalizovaný tok informácií (3).

Pozorovanie označili za techniku umožňujúcu získať najcennejšie fakty dvaja (3,2 percenta) a zároveň iní za rovnocennú s ňou – rozhovor – ďalší štyria novinári.

Inštitucionalizovaný tok informácií vidia ako techniku, ktorá umožňuje získať najcennejšie fakty, dvaja novinári (3,2 percenta) a rovnako cenné z tohto hľadiska sa javia i ďalšie techniky trom novinárom (4,9 percenta) a v tejto pozícii sa nachádzajú dokumentárna technika (3) a rozhovor (3).

Experiment označil za techniku, ktorá umožňuje získať najcennejšie fakty, jeden z opýtaných (1,6 percenta).

Štyria na túto otázku neodpovedali.

S počtom odpracovaných rokov stúpa používanie viacerých techník, pokiaľ ide o ich výdatnosť, kombinovanie i uplatnenie viacerých techník ako rovnocenných.

Okrem troch, ktorí sa k otázke, či majú osobné zdroje informácií, nevyjadrili, všetci opýtaní to potvrdili (95,1 percenta). V dvoch prípadoch vlastné kontakty ešte zvýraznili. Z toho vyplýva, že v novinárskej činnosti sú osobné zdroje aj vlastné bohaté kontakty, ktoré zabezpečujú dobrú informovanosť, samozrejmosťou.

Získané údaje nám dovoľujú urobiť tieto závery:

1. Najčastejšie používanou technikou pri získavaní informácií je rozhovor a po ňom dokumentárna technika, pozorovanie a inštitucionalizovaný tok informácií.

2. S najčastejšie používanou technikou ako ďalšou kombinujú opýtaní dokumentárnu techniku, pozorovanie, inštitucionalizovaný tok informácií a rozhovor. Uplatnenie techník pri ich kombinovaní s hlavnou technikou je vyrovnanéjšie.

3. Najcennejšie fakty umožňuje získať rozhovor a po ňom dokumentárna technika. Ďalšie techniky si z tohto hľadiska novinári cenia menej.

4. Novinári v značnej miere ako rovnocenné používajú pri zhromažďovaní informácií a podkladov viaceré techniky, viaceré navzájom kombinujú a táto tendencia stúpa s počtom odpracovaných rokov.

5. Zanedbateľné je uplatnenie experimentu a celkom absentuje anketa.

6. Opýtaní majú vlastné zdroje informácií.

Adresa autora: doc. PhDr. Štefan Velas, CSc., katedra žurnalistiky FFUK, Štúrova 9, 811 02 Bratislava

Journalistic Techniques in the Creation of Message

Štefan Velas

Key words: creation of the journalistic message – phases and parts – stage of gathering the facts – journalistic techniques

As for the writing of message, the author distinguishes two phases – preparatory and creative. The preparatory phase is based on first-staging recognition and evaluation. The creative phase includes the recognition and evaluation of an allocated phenomenon. The preparatory phase is divided into three parts: selecting the phenomenon, finding the theme and genre, and analysing the allocated phenomenon. An important phase of information gathering by means of journalistic techniques is in its beginning. The author lists the following techniques: observation, experiment, inquiry, interview, and using of documents and institutional sources. In journalism, recognition and evaluation represent a unity of sensual recogni-

ting and thinking. As for the facts, the gathered set should be large enough and facts must be right. The techniques are combined and facts selected. At the end of the recognition and evaluation processes, the phenomenon should be rightly understood and evaluated. Then, the actual message creation begins.

Together with students of journalism, the author examined how the editorial staffs use the journalistic techniques. 61 interviewees were asked. The inquiry reveals that interviews and documents are the most frequently used techniques to gather information. The journalists used to combine them with other techniques. They also have their personal information sources.